

Projektnamn: Förstudie: Hållbart resande

Programområde: Östra Mellansverige

Ärende ID: 20200121

Sammanfattande beskrivning

Det övergripande målet för projektet är att biltrafiken i Östra Mellansverige har minskat till förmån för resande med hållbara transportslag vilket stärker företagens konkurrenskraft och ökar deras möjlighet till kompetensförsörjning. Projektmålet är att en handlingsplan för effektiva och genomförbara Mobility Management-åtgärder i Örebroregionen finns framtagen som lätt går att docka i samarbeten, projekt och åtgärder i Östra Mellansverige. Mobility Management handlar om att förändra resenärers attityder och beteenden genom sk mjuka åtgärder såsom beteendeförändringar.

Region Örebro län avser genomföra en förstudie för att se hur man skulle kunna skapa en plattform gällande Mobility Management arbete i länet men även i Östra Mellansverige framöver. Det kommer att sammanställas goda exempel utifrån deltagande kommuners behov, och därifrån så sker en matchning i vilka åtgärder som skulle kunna bli aktuella. Det kommer ske genom ett par workshops.

Det ska vid projektslut finnas en handlingsplan för att starta ett samordnat Mobility Management arbete i Örebro regionen. Effekterna på lång sikt av av detta arbete ska leda till att genom samordning av resor begränsa antal resor, deras längd och behovet av motoriserat resande och använda sig av hållbara transportslag som cykel och kollektivtrafik även inom Östra Mellansverige.

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Transporterna står för en stor andel av utsläppen av växthusgaser i Sverige och i Europa. I Örebro län är utsläppen från sektorn till exempel över 37 procent av de totala utsläppen. En framgångsfaktor för att nå energieffektiva transporter är att minska biltrafiken och öka resandet med hållbara transportslag såsom cykel och kollektivtrafik. Ökat hållbart resande finns med som viktiga mål både i den regionala utvecklingsstrategin för Örebroregionen och i Örebro läns energi- och klimatprogram. Det handlar bland annat om att kollektivarbetspendling ska öka och att restiden med kollektivtrafik mellan kommunhuvudorter och Örebro ska minska.

Vid transportplanering ska en trappa på fyra steg användas där de enkla åtgärderna kommer först och de mer komplicerade och omfattande kommer högst upp i trappan. Tanken är att enkla åtgärder som kräver mindre resurser och begränsar de negativa effekter som finns med transportsystemet ska väljas i första hand. När man arbetar med att förändra transportsystemet bör man alltså arbeta enligt denna princip:

1. Åtgärder som kan påverka transportbehovet och val av transportsätt.
2. Åtgärder som ger effektivare utnyttjande av befintlig infrastruktur och fordon.
3. Begränsade ombyggnadsåtgärder.
4. Nyinvesteringar och större ombyggnadsåtgärder.

Insatser på den första och andra nivån samlas ofta under begreppet Mobility Management. Mobility Management handlar om att förändra resenärers attityder och beteenden genom så kallade mjuka åtgärder. Beteendeförändringarna uppnås genom information och kommunikation samt samordning och organisation mellan till exempel olika aktörer. Mobility Management ses om ett komplement till investeringar i infrastruktur och teknik som är steg på nivå 3 och 4 i trappan. Ett prioriterad mål inom Mobility Management är att minska trafiken genom att begränsa antalet resor, deras längd och behovet av motoriserat resande.

Ett relativt nytt verktyg för att påverka beteenden i en mer hållbar inriktning inom till exempel transportområdet är Nudgeing som på svenska översätts ungefär till "knuffa i rätt riktning". Det består av följande strategier:

Att låta standardalternativet vara miljövänligt.

Förändringar i den fysiska miljön.

Förenkling och inramning av information.

Uppmärksamma sociala normer.

Förstudien syftar till att skapa en plattform för att företag och människor i Örebro län ska få förutsättningar att spara energi och minska sina utsläpp från transporter. Förstudiens mål är att genom Mobility Management hitta nya tjänster och lösningar inom transportområdet, som ändrar resebeteenden och minskar påfrestningen på miljön. När det gäller jämställdhetsintegrering finns god kompetens inom Region Örebro län genom handlingsplanen för jämställd regional tillväxt. I planen står att läsa att männen arbetspendlar mer än kvinnorna i länet. Detta gäller för samtliga tolv kommuner i länet. Dock har andelen kvinnor som arbetspendlar ökat något. Att genom Mobility Management-åtgärder öka förutsättningarna för kvinnor att arbetspendla med kollektivtrafik är viktigt för att skapa en jämställd tillväxt där kvinnorna kan ta del av en större arbetsmarknadsregion och där arbetsgivaren kan hitta rätt kompetens oavsett kön. Ett mål i planen är att män och kvinnor använder kollektivtrafik lika mycket och att turutbudet ska anpassas efter både mäns och kvinnors särskilda behov av resande. När det kommer till personer med utländsk bakgrund så är ett arbete med Mobility Management av yttersta vikt för dessa personer då de ofta inte har tillgång till egen bil utan är tvingade att använda kollektivtrafik. Att dessa också har tillgång till en stor arbetsmarknadsregion är också av yttersta vikt för att bryta segregation och öka tillväxten. En del grupper med utländsk bakgrund har också dåliga kunskaper i cykling.

Omvärd och samverkan

Många kommuner och andra aktörer i Östra Mellansverige har stor erfarenhet av att använda Mobility Management som verktyg för att nå energieffektiva transporter och öka det hållbara resandet med syftet att främja en koldioxidsnål ekonomi.

Som kommun kan man verka på två sätt. Man kan både använda Mobility Management för att påverka medborgare och företag och för att effektivisera sitt eget resande och sina transporter då man ofta är en stor arbetsgivare med många tjänstresor, anställda som åker till och från jobbet samt ett stort transportbehov inom organisationen.

I Östra Mellansverige har 15 kommuner i Uppsala, Västmanlands och Södermanlands län arbetat för att effektivisera sina kommunala transporter i projektform mellan 2011 och 2014. Projektets syfte var att visa på de besparingsmöjligheter som finns inom transportområdet för kommunerna samt att få kommunerna att införa direkta åtgärder för att effektivisera det interna transportområdet. Projektet har arbetat med tre olika områden: kommunens fordonsflotta, hemtjänstens transporter samt skolskjutsar. Slutsatserna från projektet är att det finns en stor potential för att effektivisera de kommunala transporterna och att intern förankring och en samordnad planering av verksamheternas transporter är viktigt för att åstadkomma en bestående effektivisering.

Ett annat exempel från omvärlden är det regionala mobilitetskontor i Gävleborg som landstinget i Gävleborg drev 2012-2014. Mobilitetskontoret skapades för att kunna stötta och stärka kommunernas arbete med hållbara transporter och Mobility Management-åtgärder då kommunerna saknade tid, resurser och kompetens för att driva ett framgångsrikt arbete på egen hand. Under tiden som kontoret var verksamt genomfördes 70 åtgärder inom tre olika målområden: koordinering av arbetet med förnybara drivmedel, utveckling av resfria möten, Mobility Management mot barn och ungdomar.

Nudgeing är ett relativt nytt begrepp och verktyget har inte använts i så stor omfattning i Sverige tidigare. Värdefulla erfarenheter inom mobilitetsområdet finns dock att hämta från andra miljöområden samt från Europa.

Örebroregionen består av tolv kommuner med Örebro kommun som den absolut största kommunen. Kommunerna har arbetat olika mycket med Mobility Management. Örebro kommun har genomfört en del arbete i projektform till exempel projekten Pasta och Champ inom EU-programmet IEE. De flesta kommuner har dock liten erfarenhet och kompetens kring att jobba med Mobility Management i sina kommuner oavsett om det rör sig om åtgärder riktade mot allmänhet och företag eller inåt den egna kommunen. Regionen har inte tidigare haft något gemensamt Mobility Management-arbete i regionen som till exempel kommunerna i Uppsala, Västmanlands och Södermanlands län har haft eller som man haft i Gävleborg. Kompetensen är relativt låg inom de flesta kommuner kring området och resurser och ett samordnat arbete saknas. Dock så finns det ett stort intresse hos kommunerna och inom Region Örebro län att börja samverka kring dessa frågor. Detta har framkommit på möten som hållits angående temat.

Sedan årsskiftet finns de tolv kommunerna, före detta Örebro läns landsting och före detta Regionförbundet Örebro, samlade i organisationen Region Örebro län. Inom Region Örebro län finns enheter som jobbar med energi- och klimatfrågor, kollektivtrafik och kollektivtrafikutveckling, folkhälsa och miljö med tillhörande politiska nämnder med representation från de tolv kommunerna. Förutsättningarna att bygga upp ett starkt och effektivt Mobility Management-arbete i Örebroregionen mellan kommunerna, regionen och näringslivet finns nu på plats.

För att kunna arbeta över hela Östra Mellansverige med Mobility Management måste Örebroregionen sätta in kraftiga insatser för att komma ikapp de andra regionerna inom partnerskapet som ligger före utvecklingsmässigt inom området. En plattform måste skapas som kan docka i andras erfarenheter och kompetenser.

Koppling till det lokala näringslivet

Det regionala näringslivet kommer att gynnas på många sätt om effektiva Mobility Management-åtgärder i Örebroregionen och Östra Mellansverige kan genomföras, till exempel:

- Om det är enklare att arbetspendla och fler människor gör detta så bildas en större arbetsmarknadsregion. Det blir lättare att byta arbete utan att flytta vilket i sin tur gör att det även blir lättare för företagen att hitta rätt kompetens och växa. Tillgången till rätt kompetens är ett problem för många företag i regionen idag och hindrar tillväxten.
- Om arbetspendling och företagens egna transporter kan ske med hållbara transportslag så bidrar företagen till en hållbar tillväxt och att regionen kan nå sina energi- och klimatmål. Effektivare transporter leder ofta också till minskade kostnader vilket gör företagen konkurrenskraftigare.
- Det finns också hälsoaspekter kring arbetspendling. De som arbetspendlar med kollektivtrafik eller cykel hela eller delar av resan istället för att åka bil får mer vardagsmotion. Genom detta får de också bättre hälsa. Genom Mobility Management-åtgärder kan företagen alltså få friskare personal med lägre sjukfrånvaro vilket bidrar till minskade kostnader och ökad konkurrenskraft.

Under förstudiens gång ska näringslivets behov kartläggas.

Mål och resultat

Mål

Övergripande mål

Biltrafiken i Östra Mellansverige har minskat till förmån för resande med hållbara transportslag vilket stärker företagens konkurrenskraft och ökar deras möjlighet till kompetensförsörjning.

Projekt mål

En handlingsplan för effektiva och genomförbara Mobility Management-åtgärder i Örebroregionen finns framtagen som lätt går att docka i samarbeten, projekt och åtgärder i Östra Mellansverige.

Delmål

Delmål 1. En sammanställning av goda Mobility Management-projekt som passar Örebroregionens behov ska finnas och sammanställas i en handlingsplan.

Delmål 2. Förslag på hur arbetet kan samordnas i regionen för maximal regional utveckling ska finnas.

Delmål 3. Undertecknade samarbetsavtal för gemensamt Mobility Management-arbete med andra aktörer i Östra Mellansverige ska finnas.

Att följa upp vilka nya målgrupper som skulle kunna ingå i ett framtida Östra Mellansverige-projekt samt att säkerställa att det arbetas aktivt med jämställdhetsfrågorna är ett viktigt mål för förstudien.

Målgrupper

Mottagare av förstudien är de tolv kommunerna i Örebroregionen, Region Örebro län med dess förvaltningar och nämnder samt näringslivet och andra aktörer som kan bli berörda både inom den egna regionen och i Östra Mellansverige.

Förväntat resultat vid projektavslut

Vid projektavslutningen ska det finnas en handlingsplan för att starta ett samordnat och starkt Mobility Management-arbete i Örebroregionen som enkelt kan dockas i ett större framtida samarbete i Östra Mellansverige samt samarbetsavtal med aktörer i Östra Mellansverige kring ett fortsatt arbete.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal samarbetande organisationer från olika samhällssektorer: 0

Minskning av den årliga förbrukningen av primärenergi i offentliga byggnader: 0

Antal projekt som tar fram strategier/ förstudier/ analyser/ planer med utgångspunkt i fyrstegsprincipen: 0

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektägare - Region Örebro län.

Projektledare - utvecklingsledare på området energi och klimat på den regionala utvecklingsförvaltningen, Region Örebro län.

Styrgrupp - chef för området energi- och klimat på den regionala utvecklingsförvaltningen och projektledaren.

Projektgrupp - projektledaren, representanter från kommunerna (näringslivschefer), representanter från kollektivtrafik och trafikutveckling, folkhälsa på Region Örebro län samt representanter från näringslivet

Konsultstöd - Mobility Management-konsultbyrå finns upphandlad för Region Örebro län genom ramavtal. Konsulten kopplas in på lämpliga delar där expertstöd behövs och arbetsleds av projektledaren.

Arbetsätt

Projektledaren ansvarar för övergripande projektledning, ekonomihantering, administration och kommunikation. Konsultstöd tas in i de olika delmomenteten vid behov av expertstöd. Arbetet planeras på följande sätt:

1. Goda exempel på Mobility Management och Nudgeing samlas och sammanställs.
2. Workshop med kommunerna och berörda enheter på Region Örebro län genomförs för att matcha åtgärder och projekt med behov. Resultatet sammanställs. I förstudien kommer det att finnas med beräkningar av hur mycket utsläppen av koldioxid kan minskas om man genomför olika projekt- och åtgärdsförslag i Örebro län och i Östra Mellansverige.
3. Goda exempel och förslag på hur man kan organisera och finansiera arbetet och vilken kompetens som bör byggas upp samlas och sammanställs.
4. Workshop med kommunerna och berörda enheter på Region Örebro län genomförs för att kunna hitta rätt organisation. Resultatet sammanställs.
5. Sammanställning av en handlingsplanen om hur Örebroregionen ska arbeta med hållbart resande för regional utveckling.
6. Kontakt med andra aktörer i Mellansverige för att inhämta förslag på lämpliga samarbeten, projekt och åtgärder som skulle kunna genomföras. Denna process avslutas med att aktörerna tecknar samarbetsavtal kring framtida arbete.